

TĚLO JAKO UNIVERZÁLNÍ SYMBOL

Antropologie těla

OBSAH HODINY

- opakování z minula
- četba
 - situování
 - primární reflexe
- Mary Douglas
 - základní koncepty prezentované
 - čistota a nebezpečí
 - vztah společnosti a těla
 - tělo jako symbol
 - příklady
- přesah do současnosti
 - čistý vs. nečistý
 - jednota vs. chaos / konformní vs. nekonformní

VÝSLEDKY HLASOVÁNÍ: PREZENTACE

hodina	datum	téma	příprava: četba
1.	18.2.	Tělo z pohledu sociokulturní antropologie a sociologie.	Výkonný výbor EASA
2.	25.2.	Sociální povaha těla.	
3.	3.3.	Tělo jako univerzální symbol.	
4.	10.3.	Tělo jako zkušenost.	
5.	17.3.	Tělo jako produkt diskurzu.	Linda Červinková
6.	24.3.	Tělo jako praxe.	Michaela Kubátová
7.	31.3.	Tělo a identita.	Dlouhá
8.	7.4.	Tělo a gender.	Bedřich Zuzánek
9.	14.4.	Gender a medikalizace.	Zeynab Gueye
10.	21.4.	Genderová identita jako praxe.	Mariana Drewsová
11.	5.5.	Gender, sexualita: mezi individuálním a kolektivním tělem.	Polina Polyakova
12.	12.5.	Dělání těla.	??
13.	19.5.	Shrnutí; prezentace	

SKOTSKÉ AEROLINKY MAJÍ PRVNÍHO PILOTA DOPRAVNÍHO LETADLA S HIV. VYBOJOVAL ZMĚNU PŘEDPISŮ

<https://www.hatefree.cz/blo/hf-zpravy/3468-hiv-pilot?fbclid=IwAR3O03oK8qQ2DRwrvV-aE2DH3mmFTi9rmqgZLaW4T1hf7sqk8PBi1Qy4ROg>

Echo24.cz

27. února v 23:20 · 🌐

Zasáhne vedle koronaviru Evropu ještě nová migrační vlna spuštěná Erdoganem?

ECHO24.CZ

Turecko už nebude zastavovat syrské migranty, kteří se snaží dostat do Evropy - Echo24.cz

👎👍👎 128

62 komentářů 71 sdílení

https://www.facebook.com/denikecho24/?_tn=%2Cd%2CP-R&eid=ARABMYKKD9zUaZQjNmp8Wqn14KM4CloEUBjAnHZvy9ScP-PmZb8TpwWar5_cjXhWpXldszK0TGcd3341

MARCEL MAUSS A TECHNIKY TĚLA

- Jak lidé v každé společnosti vědí, jak používat svá těla?
- Přínos?
- Techniky těla.
- Habitus.

CO JE TĚLO U MAUSSE?

- „total man“ - propojení psychologické, biologické a sociální dimenze bytí
- tělo = první a nejpřirozenější nástroj člověka
- vědomí před nevědomím
- zacházení s tělem sociální povahy
- zacházením s tělem v sobě skrývá morální i intelektuální symboliku

SITUOVÁNÍ TEXTU

- Jak se vám text četl?

Situování textu

- čas
 - prostor
 - metoda
 - mainstream?
- O čem text pojednává?
 - Co je jeho hlavní argument/ na jakou otázku odpovídá? (str. 77-78)
 - Otázky/komentáře?

STRUKTURÁLNÍ FUNKCIONALISMUS A SYMBOLICKÁ ANTROPOLOGIE

- Evolucionistická antropologie
- Difuzionistická antropologie
- Konfiguracionismus

metodologický obrat

- Britská sociální antropologie – funkcionální perspektiva
 - funkcionální jednota - univerzální funkcionalismus
 - funkce jednotky pouze ve vztahu k celku
- Francouzská sociální antropologie – strukturální perspektiva
 - prvotnost vztahů před prvky systému, determinantou jednání – nadindividuální objektivní struktury
- **Symbolická a interpretativní antropologie**
 - Durkheim: lidské myšlení – sociální základ; náboženství = kolektivní reprezentace společnosti - potvrzována prostř. rituálů. Profánní x sakrální
 - kultura = **systém symbolů a významů vytvořených a užívanými lidmi k řízení, organizování a udržování soudržnosti jejich životů** (Lavenda – Schultz 2003)
 - integrovanost žité skutečnosti s koherentním systémem veřejných symbolů, který činí svět srozumitelným (Erickson – Murphy 1999)
 - **neustále hrozí rozklad sociální soudržnosti**, proto se sociální řád musí neustále udržovat a **bránit proti jeho rozkladu – toho docilováno pomocí symbolů = nástroje udržování a reprodukce sociálního řádu** (Victor Turner)

**Předmět: sociální
struktura. Podle čeho
jsou organizované
sociální instituce?**

MARY DOUGLAS

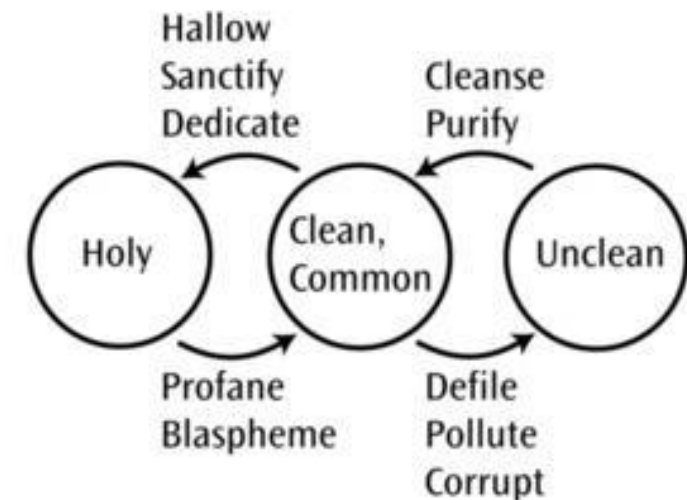

*1921 – 2007

- britská antropoložka, afrikanistka, profesorka sociální antropologie
- Symbolická antropologie, Antropologie náboženství → komparativní teorie náboženství
- Považovaná za následovnici Émila Durkheima
- UCL (GB); Princeton (USA)

Díla:

- *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo* (1966)
- *Natural Symbols: Explorations in Cosmology* (1970)
- *Risk and Blame: Essays in Cultural Theory* (London: Routledge, 1992).

NA POMEZÍ STRUKTURÁLNÍ A SYMBOLICKÉ ANTROPOLOGIE (SOUKUP 2014)

- strukturální analýza nejen intelektuálním počinem (konstruktem antropologů či sociologů), ale úzce provázaná se studiem **vlivů struktury na sociální vztahy** (Kuper in Heřmanský 2017)
- ?Jak symboly vytvářejí a reprezentují řád jako systém mentálních klasifikací?
- analýza idejí čistoty, nečistoty, poskvrnění a tabu

OTÁZKY K ČETBĚ

- Jak autorka interpretuje, co je špína/ nečistota?
 - e.g. Proč máme negativní vztah ke špíně? (Úvod, 36, 2.odst.)
 - Jaký je vztah znečištění a společenského řádu? (38, 1. odst.)
- Jaký přístup volí autorka k tělu - e.g. co je tělo/ tělo vs. společnost (vs. Maussův přístup)?
 - (171, 3.odst)
 - Cíl těla (174, 3.odst)
- Jakou funkci ve společnosti mají přesvědčení o nečistotě v souvislosti s tělem?

HLUBŠÍ REFLEXE ČETBY

- jaký argument autorka prezentuje v 1. části textu? (162-171)
 - Jednotlivec – společnost – etnocentrismus
- Jaké jsou druhy sociálního znečištění? (171, 5. odst)
- aplikace
 - Izraelité (173, 2.odst)
 - Kastovní systém v Indii
 - Systém organizace – tělo a hierarchie
 - Nečisté? (172, 2. odst vs. 172, 3. odst; 173, 1.odst.)
 - Sociologický vs. Psychoanalytický přístup (173 – 174)
 - Sexuální chování (175, 1. – 3. odst.)
 - Rituální ochrana tělesných otvorů (176 – 177, 1.dst)
 - Hlavní argument (177 – 178)

ZÁKLADNÍ TEZE

ČISTOTA, NEČISTOTA, POSKVRNĚNÍ A TABU

- konstrukce, která se univerzálně objevuje v každé známe společnosti
- slouží k zachování sociálního řádu symbolickým zdůrazněním jevů, které jsou chápány jako nepořádek a nečistota, které stanovený řád narušují
- **lidské tělo** = přirozený symbol čistoty a znečištění
- **špína**
 - **vedlejší produkt systematického třídění a klasifikace věcí**, stejně jako třídění v sobě zahrnuje vyřazení nepatřičných prvků (Douglasová 2014: 93)
- **znečištění**
 - narušení hranic klasifikačního systému
- **oddělováním a ohraničováním**
 - vnucuje lidské nahodilé zkušenosti řád, který se vytváří a současně posiluje trestáním a očišťováním, jež nutně musí následovat při narušení odděleného a ohraničeného

ČISTÉ VS. NEČISTÉ?

- Vymyslete 3 příklady, co v naší společnosti považujeme za nečisté a jaký to má vztah ke společenskému řádu.
 - Jídlo? Za jakých okolností?
 - Tělesné odpady? Za jakých okolností?
 - Bezdomovci?

<https://health.howstuffworks.com/skin-care/beauty/hair-removal/how-often-shave-legs.htm>

SOCIAL ORDER AND BODY DISCIPLINE

<https://image.glamourdaze.com/2015/08/Fashion-Freedom-in-Pre-War-Afghanistan2.jpg>

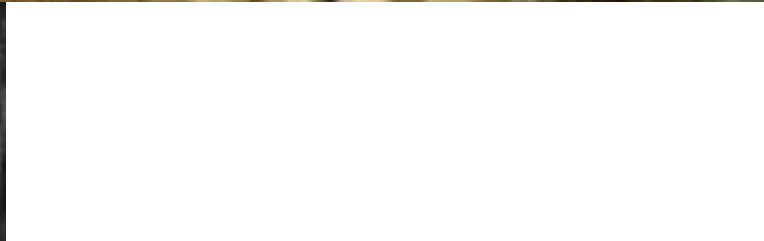
<https://theidleman.com/manual/mens-hair/5-traditional-mens-military-haircuts-hairstyles/>

<https://www.quora.com/What-type-of-formals-should-a-girl-wear-to-the-office>

<http://portfolio.colinsweetman.net/2009/09/29/comedy-public-toilets/>

PŘÍNOS PRÁCE MARY DOUGLAS

(HEŘMANSKÝ 2014)

- posun v teorii rituálů
 - rituální znečištění jako narušení klasifikačního řádu; nečisté jako nemístné
 - rituál nejen vyjádřením řádu světa, ale má reálnou schopnost tvořit
 - * rámec zkušenosti; symbolické univerzum sjednocující společnost a udržující v ní řád
- * antropologie těla
 - tělo univerzální symbol – základní schéma pro veškerou symboliku
 - tělo sociálně konstruované ve smyslu formy, do níž jsou vepsány stěžejní hodnoty, normy a hierarchie dané společnosti → tělo jako symbolické médium kultury
 - v rituálu se přes fyzické tělo upevňuje podoba těla sociálního
- popření rozdílu mezi západem a východem (My x Oni)
 - teorie (rituálního) znečištění jako narušení klasifikačního řádu univerzálně platná
 - naše vlastní západní pojetí hygieny není nutně objektivnější či racionálnější než náboženská tabu nezápadních společností, která máme tendenci nahlížet jako iracionální (heřmanský 2014: 256)
 - světový pohled u „primitivních“ společností dobře uspořádaný v jedné klasifikační soustavě – ne rozlišení primitivního a západního myšlení

SOCIÁLNÍ TĚLO

- tělo = metafora společnosti
- tělo = naturalizace sociálního pořádku (např. muž vs. žena; levá vs. pravá; zdravý vs. nemocný, hranice)
 - → symbolismus těla slouží sociálním cílům – organický systém je analogií sociálního
 - **Mikrokosmos, v němž se zrcadlí společnost jako celek**
 - sociální odstup – odstup od fyziologického původu
 - čím přísnější sociální řád, tím přísnější řád fyzický
- sociální tělo = společnost jako nadindividuální fenomén, jenž soustavou významů determinuje, jak bude fyzické tělo zakoušeno (Soukup 2014)
 - „Sociální tělo omezuje způsob, jakým je vnímáno fyzické tělo“
 - „Fyzické zkušenosti těla, které jsou vždy modifikovány sociálními kategoriemi, prostřednictvím nichž je tělo vždy známé, podporují určitý náhled na společnost.“ (Douglas 2003: 66 in Soukup 2014)

CHAOS? NEDODRŽOVÁNÍ PRAVIDEL?

DISKUTUJTE VE SKUPINÁCH

- Diskutujte
 - „uprchlickou krizi“
 - vlnu proti domácím porodům
 - vlnu proti alternativním medicínám
 - problematiku zrovnoprávnění členů marginalizovaných skupin

PŘÍŠTÍ HODINA

Tělo jako zkušenost

přečtěte si:

Murphy, R. 2001. Umlčené tělo. Sociologické nakladatelství (SLON). (str. 75-94)

otázky k textu:

- Z jaké pozice je text napsaný?
- Jak je v textu artikulovaný vztah (individuálního) těla a společnosti/ kultury?
- Co znamená, že je tělo výchozím bodem našeho vnímání a výkladu světa?